

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato:
Vår ref.: 201500357-63 kv/jfj
Arkiv: 312 / 032.Z
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Jakob Fjellanger
22 95 92 13 jfj@nve.no

Endring av manøvreringsreglementet for reguleringen av Dalavatn i Jørpelandsvassdraget i Strand kommune, Rogaland - NVEs innstilling

Jørpeland Kraft AS har søkt om endring av manøvreringsreglementet for reguleringen av Dalavatn i Jørpelandsvassdraget i Strand kommune, for å bringe reglementet mer i tråd med den praktisk mulige reguleringen. Reguleringen søkes endre til HRV på kote 288,2 og LRV på kote 287,4 etter NN 1954. NVE mener at endringen av manøvreringsreglementet ikke, eller i liten grad, representerer noen endring i forhold til tidligere faktiske regulering av Dalavatn. Dermed vil endringen ikke ha noen vesentlig betydning for kjente allmenne eller private interesser. Endringen vil ikke gå ut over muligheten til å slippe tidligere pålagte minstevannføring til Jørpelandsåna. NVE mener også at omsøkte regulering er nødvendig av hensyn til driften av Jøssang kraftverk. NVE anbefaler omsøkte endring av manøvreringsreglementet.

Innhold

Sakens bakgrunn	2
Oppsummering av søknaden	3
Saksbehandling og høringsuttalelser	7
NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget	8
NVEs vurdering av omsøkte endring	9
Oppsummering av NVEs vurdering	10
NVEs anbefaling	11
NVEs merknader til nytt manøvreringsreglement	11
Andre merknader	11
Videre saksbehandling	12

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sakens bakgrunn

Jørpeland Kraft AS, heretter kalt JKAS, har søkt om endring av manøvreringsreglementet for reguleringen av Dalavatn i Jørpelandsvassdraget (NVE 201500357-34). Søknaden ble framsatt etter at NVE ba JKAS klargjøre om de ønsker å bringe manøvreringsreglementet i tråd med de reelle forholdene, eller å søke om ny konsesjon for å øke reguleringen (NVE 201500357-31).

NVE hadde på forhånd mottatt en rekke henvendelser fra grunneier og tidligere damvokter, Ragnar Oftedal. Han hevdet bl.a. at den nye dammen, som ble etablert i 2009-2011, kan senke lukene mye dypere enn lukene i den gamle dammen, og slik sett gir mulighet til en regulering som ikke er i tråd med tidligere ervervet reguleringsrett. Videre hevdet han at reguleringsgrensene for Dalavatn i gjeldende manøvreringsreglement ikke stemmer med den faktiske reguleringsretten. I flere brev til NVE har JKAS imøtegått Oftedals påstander. På bakgrunn av framlagt dokumentasjon, og informasjon fra egne og andre offentlige arkiver, kom NVE fram til at tidligere etablert regulering ikke var så stor som den nye dammen gir mulighet til (NVE 201500357-10, 17, 19, 23 og 31).

Nedenfor gis en punktvis oversikt over dammens historikk i korte trekk:

- Dam Dalavatn ble etablert en gang i første halvdel av 1900-tallet som en konsesjonsfri rettighet. Partene har vært uenige i om dette skjedde i 1929 eller 1939. Dam Dalavatn var ledd i reguleringen av Jørpelandsvassdraget i tilknytning til Jørpeland I og Jørpeland II kraftverk. Kraftverkene var etablert i henholdsvis 1912 og 1920, etter ervervskonsesjon fra 1912, og skulle produsere strøm til stålproduksjon i Jørpeland.

Jørpeland I kraftverk er senere lagt ned, mens Jørpeland II kraftverk er omdøpt til Dalen 1 kraftverk, og leverer nå til det alminnelige kraftnettet.

- Avtale inngått (visstnok 08.10.1937) mellom AS Ryfylke Kraftanlæg og grunneier Halvard Dalen angående regulering i Dalavatn. Avtalen nevner HRV på kote 289,37 og LRV på kote 287,90 (lokalt høydesystem). Avtalen var tilknyttet søknad om konsesjon for regulering av Dalavatn, se neste punkt.
- Departementet for offentlige arbeider besluttet 22.03.1939 (kopi i NVE 201500357-5) at omsøkte regulering i Dalavatn med HRV på kote 289,37 og LRV på kote 287,90 ikke trengte konsesjon. Departementet henviser til Hovedstyret for Vassdrags- og elektrisitetsvesenet som legger til grunn at Dalavatn ikke er regulert fra før, har alminnelig lavvannstand på kote 288,2 og et areal på 0,229 km². Det nevnes også at etter reguleringen vil magasinet være oppdemmet 117 cm og senket 30 cm i forhold til alminnelig lavvannstand, ha et volum på 400 000 m³, og at ca. 4 mål jord vil bli neddemt.
- Ved Kgl. res. 30.01.1981 ble fall og reguleringsrettigheter i Jørpelandsvassdraget overført fra AS Ryfylke Kraftanlæg til Nye Stavanger Staal AS. Samtidig ble den tidligere konsesjonsfrie reguleringen av Dalavatn tatt med i manøvreringsreglementet for Jørpelandsvassdraget. Konsesjonen bruker samme konsesjonshøyder i Dalavatn som dokumentene fra 1937 og 1939, men det ble så vidt vites ikke foretatt noen realitetsbehandling av reguleringen i Dalavatn.
- Ved søknad datert 14.06.1984 (se kopi vedlagt NVE 201500357-8) søkte Lyse Kraft om konsesjon for bygging av Jøssang kraftverk. Her ble reguleringen i Dalavatn oppgitt med HRV på kote 288,02 og LRV på kote 286,55 (NN1954). Samme kotehøyder ble gjengitt i NVEs innstilling til OED av 10.03.1988. Søker gikk etter hvert vekk fra prosjektet.

- Ved Kgl. res. 15.12.2006 fikk JKAS konsesjon til bygging av Jøssang kraftverk med inntak i Dalavatn. Reguleringen i Dalavatn ble oppgitt med samme kotehøyder for HRV og LRV som i 1981-konsesjonen.
- NVE godkjente 14.01.2008 detaljplan for Jøssang kraftverk (NVE 200700404-36).
- Gammel dam i Dalavatn ble revet og ny dam bygget i 2009-2010 (NVE 200700404). I den nye dammen kan luken senkes til 1,47 m under overløpet. Overløpet på den nye dammen som ble etablert i 2009 har samme kotehøyde på overløpet som den gamle dammen. Overløpet på den gamle dammen ble før rivning innmålt til kote 288,20 (NVE 20150357-14 bilag 1 og 2).
- Ved Kgl. res. 10.10.2010 fikk JKAS konsesjon til overføring av Solheimsåna til Jøssang kraftverk. Kotehøydene for Dalavatn ble videreført uendret.
- I tillegg ble det utført tilsyn eller inspeksjoner på anlegg i Jørpelandsvassdraget i 1932, 1964, 1979, 1996 og 2002, der det også er gitt noe informasjon om dammen i Dalavatn (se kopi og utdrag i NVE 201500357-60).
 - Vassdragsvesenets rapport fra 22.3.1932 bekrefter at det allerede var etablert en dam i Dalavatn på det tidspunktet. Det står «*Den provisoriske nåledam i flomløpet [i dam Storfossen som er inntak til Jørpeland II kraftverk] var fjernet. I stedet er der foretatt tilsvarende opdemning i Dalevatn, hvorved der opnåes et betydelig større magasin.*»
 - Vassdragsvesenets rapport 6.9.1964 sier om dammen i Dalavatn bl.a: «*Det er nærmest bare en terskel som er støpt over elveleiet. I dyppartiet er montert 2 klappluker som manøvreres fra kraftstasjon II. Det var stor lekkasje – særlig på venstre side – under dammen. Det ser ut som dammen er støpt direkte på kultsteiner som ligger i elveleiet.*»
 - Vassdragsvesenets rapport 4.7.1979 sier om dammen i Dalavatn bl.a: «*Dammen er helst en betongterskel – opptil 1,5 m høg – over elveleiet. Der er gangbru på betongpilarer. I djupløpet er montert 2 klappeluker. Venstre luke fjernstyres fra kraftstasjon II. Til venstre for klappelukene er det et par mindre tappeluker med hus over. Det var overløp under synfaringen. Dammen ble tettet og reparert ved utskifting av masser oppstrøms terskelen omkring 1969. Da ble det også støpt en ny betongterskel på venstre elveside. Den går noe lengre ned enn den gamle. Dalevatn tjener som døgnmagasin.*»
 - Hovedtilsyn i 1996 (NVE 200150357-14). Nevner at vannstanden i Dalavatn kan reguleres 1,5. Men det nevnes også at ifølge papirer fra eieren er HRV på kote 289,05 og LRV på kote 287,90. Dette tilsvarer en regulering på 1,15 m.
 - Hovedtilsyn i 2002 (NVE 200205089, kopi i NVE 201500357-14) oppgir at dam Dalavatn er bygd i 1913, og har HRV på kote 289,05 og LRV på kote 287,90.

Oppsummering av søknaden

Om søker og søknaden

Jørpeland Kraft AS (JKAS) eies av Lyse Produksjon AS (66,7 %) og av Aquila Norway Hydropower (33,3 %). Selskapet eier to kraftverk i Jørpelandsvassdraget, Jøssang kraftverk og Dalen 1 kraftverk, med en samlet årsproduksjon på 118 GWh. Kraftverkene drives av Lyse Produksjon AS.

JKAS søker (NVE 201500357-34) om tillatelser til å endre manøvreringsreglementet for Dalavatn, slik at HRV endres til kote 288,20 og LRV endres til kote 287,40. Dette vil ifølge JKAS bringe manøvreringsreglementet i tråd med det som var mulig regulering i tidligere eksisterende dam, og som

er i samsvar med hvordan reguleringen er blitt praktisert etter at ny dam ble etablert i 2009. JKAS har i e-post 15.08.2018 (NVE 201500357-62) bekreftet at det søkes etter vassdragsreguleringsloven (vregl.).

Beskrivelse av området

Jørpelandsvassdraget ligger i Strand kommune i Rogaland fylkes. Det renner ut i Idsefjorden, ved tettstedet Jørpeland øst for Stavanger. Vassdragets nedbørsfelt er ca. 80 km² og har en årlig middelvannføring ved utløpet i sjøen på 6,2 m³/s. Vassdraget ligger i et fjell-, dal- og fjordlandskap der høyeste toppen, Heiahornet, når opp til 774 moh.

Jørpelandsvassdraget består av to hovedgreiner. Den ene har utspring i Høgavatnet (kote 731) og renner via Stora Gamstølstjørna (kote 618), Skivatnet (kote 554), Longavatnet (HRV 451), Liarvatnet (HRV 297,25) og Dalavatnet (HRV 289,37). Den andre grenen kommer fra Hengjandevatnet (kote 476) og Svortingsvatnet (HRV 463,51). Oppgitte kotehøyder for HRV er fra gjeldende manøvreringsreglement. De to elvegrenene møtes i Dalavatnet. Fra Dalavatn og ned til fjorden heter elva Jørpelandsåna.

Berggrunnen i området er grunnfjell, og består hovedsakelig av gneiser og granitter. Høyestliggende områder består av bart fjell, mens dalene stort sett har tynt morenedekke ev. med noe skredmateriale. Langs Jørpelandsvassdraget fra Dalavatn til fjorden er det stort sett tykt morenedekke. Ved Dalavatn er berggrunnen dekket av morene, og i tillegg fluviale avsetninger i områdene der Lågaliåna og Liaråna renner ut i Dalavatn. I området mellom Dalavatn og Liarvatn ligger en endemorene (Fureneset) med til dels svært grove blokker. Blokkene er ofte opp til flere meter i diameter.

Vegetasjonen består stort sett av arter som er typiske for områder med fattig berggrunn og tynt jordlag. Artsmangfoldet er lavt og preget av trivielle arter. Tregrensen ligger 400 – 500 moh. I nedre del av Jørpelandsåne går det opp anadrom laksefisk. Den anadrome strekningen er drøyt 3 km. Det er ørret i magasinene i Jørpelandsvassdraget, men bestandene er tette og består av småvokst fisk. Ifølge miljøstatus.no er det registrert den viktige naturtypen kystlynghei langs mye av Jørpelandsåna mellom Dalavatn og utløpet i sjøen. Ved Jørpeland sentrum er det et mindre område langs elva som er statlig sikret friluftsområde. Ut over dette er det ikke registrert rødlistede arter, viktige naturtyper eller andre verneverdier fra Dalavatn og ned til sjøen.

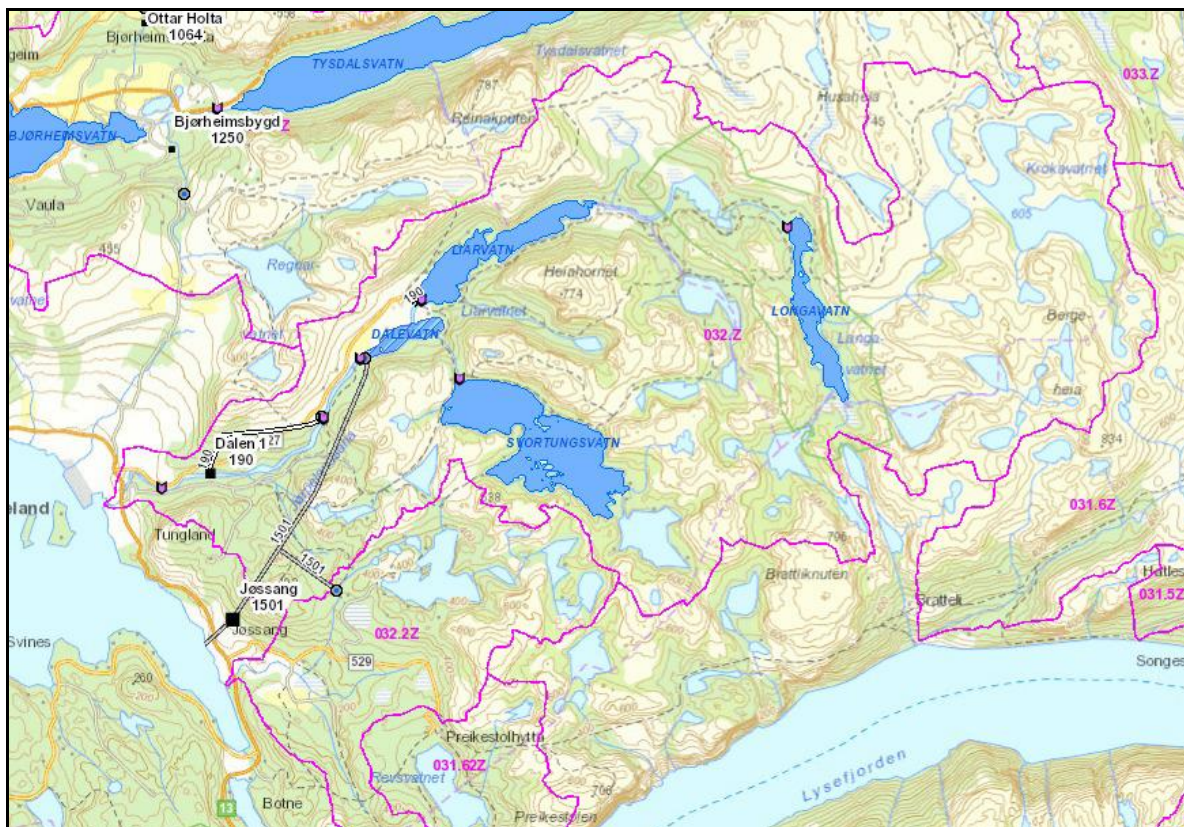
Det har vært planer om å etablere Preikestolen nasjonalpark, som også vil inkludere øvre del av Jørpelandsvassdraget ned til om med halve Dalavatn, se <http://www.preikestolen-nasjonalpark.no/>. Men det synes ikke å ha skjedd noe vesentlig med disse planene i de senere år.

Fylkesveien fra Jørpeland sentrum, fv 527, ender i en parkeringsplass ved vestenden av Liarvatn. Derfra går det tilrettelagte turveier rundt østenden av Dalavatn og opp langs Lågaliåna til Svortingsvatn. Det er god utsikt fra fv. 527 til Dalavatn.

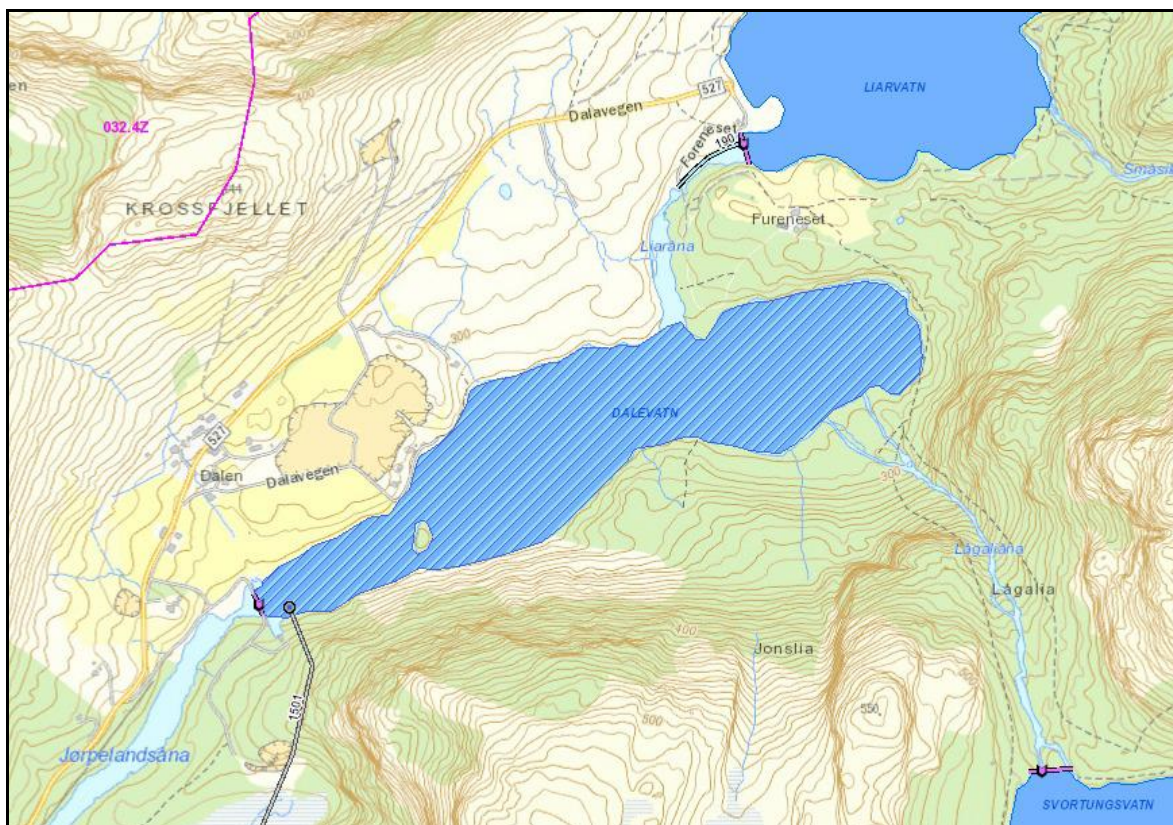
Ved Dalavatn ligger det enkelte gårdsbruk. Mellom Liarvatn og Dalavatn ligger Fureneset leirsted som eies av Vesterlen speiderkrets, og som årlig besøkes av mange speidere.

Eksisterende vannkraftanlegg

Jørpelandsvassdraget er regulert med fire reguleringsmagasiner Longavatn, Liarvatn, Svortingsvatn og Dalavatn. Dalavatn tjener først og fremst som inntaksmagasin for Jøssang kraftverk, som har dykket inntak i magasinet like øst for dammen. Kraftverket fikk konsesjon ved kgl. res. 15.12.2006, ble satt i drift i 2010, og har en årsproduksjon på rundt 90 GWh. Fra dammen i Dalavatn slippes det også vann til Dalen 1 kraftverk (tidligere Jørpeland II kraftverk). Kraftverket har inntak i Jørpelandsåna 1,1 km nedstrøms Dalavatn, og har en årsproduksjon på rundt 18 GWh.

Figur 1. Kart over Jørpelandsvassdraget med reguleringsmagasiner og kraftverk. Lilla linjer markerer grenser for nedbørsfelt.

Figur 2. Kart over Dalavatn, med inntak for Jøssang kraftverk like øst for dammen.

Tabell 1. Hoveddata for magasinene i Jørpelandsvassdraget. Kotehøydene for HRV og LRV er hentet fra kgl. res. 15.12.2006, og er oppmålt i henhold til lokalt høydesystem.

	Areal (km ²)	Magasin (mill. m ³)	HRV	LRV
Longavatn	0,75	2	441	438
Liarvatn	1,14	4	297,25	293,25
Svortingsvatn	2,64	18	463,5	454
Dalavatn	0,3	0,5 (anslagsvis)*	289,37**	287,90**

* Se NVE 201500357-62.

** HRV og LRV for Dalavatn er omstridt.

På basis av innmålinger etter NN 1954 søkte JKAS (NVE 200801974-39) den 11.10.2010 om endring av manøvreringsreglementet for Jørpelandsvassdraget. NVE sendte innstilling til OED om endringene (NVE 200801974-40), men saken er så vidt vites ikke ferdigbehandlet av OED. I tabell 2 nedenfor gjengis kotehøydene fra søknaden i 2010.

Tabell 2. Nye kotehøyder for reguleringene i Jørpelandsvassdraget, innmålt etter NN 1954.

		Gjeldende manøvreringsreglement	Innmåling etter NN 1954
Longavatn	HRV	441	450,18
	LRV	438	447,18
Liarvatn	HRV	297,25	297,07
	LRV	293,25	293,07
Svortingsvatn	HRV	463,50	463,51
	LRV	454	454,01
Dalavatn	HRV	289,37*	288,20
	LRV	287,90*	286,73*

* Omstridte kotehøyder.

Dagens manøvreringspraksis

Dalavatn fungerer hovedsakelig som et inntaksmagasin for Jøssang kraftverk. Fra den nye dammen ble etablert i 2009-2011 og fram til idag har Dalavatn vært senket ned til omsøkte LRV to ganger. Fra dammen i Dalavatn slippes det også vann til Dalen 1 kraftverk, som har inntak ca. 1,1 km lenger ned i Jørpelandsåna. Det er pålagt slipp av minstevannføring på 0,7 m³/s hele året fra Dalavatn til Jørpelandsåna av hensyn til fisk på anadrom strekning nederst i vassdraget. For øvrig er Jøssang kraftverk i følge JKAS (NVE 201500357-62) nærmest for et elvekraftverk å regne, pga. liten reguleringskapasitet med eksisterende magasiner i vassdraget.

Konsesjonsrettslig status

Ifølge kgl. res. av 30.01.1981 har Dalavatn HRV på kote 289,37 og LRV på kote 287,90. Kotehøydene er fra vedtaket om konsesjonsfrihet av 22.03.1939, og er etter lokalt høydesystem, se kapittelet «Sakens bakgrunn» tidligere i denne innstillingen. Kotehøydene er gjentatt i konsesjonene fra 2006 og 2010.

Saksbehandling og høringsuttalelser

Høring og distriktsbehandling

Søknaden fra JKAS ble sendt på høring 14.06.2017 (NVE 201500357-34). NVE har ikke avholdt egen befaring i anledning søknaden, men befarte den 30.10.2014 indre del av Dalavatn i forbindelse med behandlingen av søknaden om konsesjon for bygging av Dalen 2 kraftverk (NVE 201307775). Etter befaringen besøkte NVE også dammen i Dalavatn. Dalen 2 kraftverk skulle utnytte fallet mellom Svortingsvatn og Dalavatn, og var planlagt å kunne pumpe vann fra Dalavatn til Svortingsvatn i perioder med lav kraftpris. Derfor var reguleringen av Dalavatn relevant for søknaden om kraftverket. Det ble ovenfor NVE allerede da fremhevet at det var uklarerheter tilknyttet lovlig regulerings høyde i Dalavatn. Søknaden om Dalen 2 kraftverk ble senere trukket av JKAS.

NVE har også befart området ved dammen i Dalavatn en rekke ganger i forbindelse med konsesjonsbehandling og godkjenning av detaljplan for den nye dammen, og senere oppfølging (NVE 200700707).

Søknaden om endret regulering i Dalavatn har vært kunngjort i Stavanger Aftenblad og Strandbuen, og ble lagt ut til offentlig gjennomsyn i Strand kommune. Høringsbrev ble sendt til kommunen, Fylkesmannen, fylkeskommunen, andre berørte forvaltningsorganer, natur- og friluftslivsorganisasjoner og enkeltpersoner.

I det følgende gjengis hovedpunktene i høringsuttalelsene:

Strand kommune ved forvaltningsutvalget (NVE 201500357-45) vedtok å fraråde konsesjon på det nåværende tidspunkt. Årsaken er at saken ikke er tilstrekkelig belyst, og det pekes særlig på konsekvensene for natur og miljø, og manglende beskrivelse av hvilke fordeler omsøkte regulering vil ha for samfunnet.

Fylkesmannen i Rogaland (NVE 201500357-51) påpeker at det er uenighet om omsøkte endring av manøvreringsreglementet faktisk representerer en endring av manøvreringen. De påpeker videre at det ikke er beskrevet noen konsekvenser for naturverdier i søknaden. De synes derfor det er vanskelig å avgi en høringsuttalelse. De forutsetter videre at en ev. endring ikke må gå ut over slippet av minstevannføring fra Dalavatn.

Statens vegvesen (NVE 201500357-41) kan ikke se at omsøkte endring vil påvirke det overordnede veinettet. De påpeker allikevel at eventuelle tiltak som berører fv. 527 er søknadspliktige og skal avklares med dem.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (NVE 201500357-46) har ingen innspill til søknaden. De forutsetter imidlertid at endringen i manøvreringsreglementet ikke får vesentlige konsekvenser for grusressursene ved Dalavatn. De forutsetter også at det ikke blir nødvendig å gjøre tilpasninger i elveløpet nedstrøms dammen i form av graving eller endring av terskler.

Ragnar Oftedal (NVE 201500357-3, 5, 11, 15, 42, 43, 54 og 55, se også 6, 8, 26, 29, 37 og 39) er uenig med JKAS, og mener at søknaden representerer en reell senkning av LRV på 50 cm i forhold til den reguleringen som var mulig før 2009. Oftedal opplyser at han tidligere var damvokter ved bl.a. Dalavatn. I dokument 3 og 15 vedlegges tegninger som indikerer at lukene i den gamle dammen kunne senkes 80 cm under overløpet, men Oftedal anfører at lukene ikke kunne senkes mer enn 50 cm da lukewirene ikke tillot mer. Han opplyser videre at pga. oppstuvning av vann over lukene så var den praktiske reguleringen av Dalavatn ikke mer enn 30 cm. Han mener dette korresponderer med LRV på kote 287,9 slik det står i gjeldende manøvreringsreglement, og med at overløpet i 2009 ble innmålt til

kote 288,2. HRV i manøvreringsreglementet, som oppgis til kote 289,37, gjengir ifølge Oftedal planer om regulering av Dalavatn fra slutten av 1930-tallet som aldri ble realisert.

Vesterlen speiderkrets, Naturvernforbundet i Strand, Strand og Forsand turlag, Aslaug Heng Fosse og Tor Marlow Barka (NVE 201500357-40, 47, 48, 49 og 50) mener som Oftedal at søknaden representerer en reell senkning av LRV på 50 cm i forhold til den regulering som var mulig før 2009. Det påpekes at dette må konsekvensutredes. Videre påpekes mulige skadevirkninger for landskapsopplevelsen og friluftslivet i området, f.eks. at bading, kanoaktivitet og andre friluftaktiviteter kan bli skadelidende. En senkning vil dermed også kunne gå ut over aktiviteten ved speiderleiren på Foreneset mellom Liarvatn og Dalavatn. En senkningen antas også å kunne gå ut over produksjonen av bunndyr, som utgjør viktig næring for fisken i Dalavatn.

Konsesjonærens kommentarer

JKAS (NVE 201500357-53) har i sine kommentarer til høringsuttalelsene fastholdt at endringen av reglementet ikke medfører noen endring av reguleringspraksisen i Dalavatn. Det medfører derfor heller ingen negative konsekvenser for friluftsliv, fisk eller annet biologisk mangfold. De mener videre at mindre reguleringsmulighet enn det som var mulig med den gamle dammen, vil kunne gjøre det vanskeligere å etterleve kravet om minstevannføring.

JKAS viser videre til høydemålinger (NVE 20150357-14 bilag 1, 2 og 3) på den gamle dammen i 2007, og samtidige fotografier, som etter deres mening viser at Dalavatn på den tiden i hvert fall kunne reguleres 0,7 m, og antakelig minst 0,8 m. Bl.a. ble avstanden fra overløpet og ned til topp luke, med den lukeposisjonen som tilfeldigvis var på måletidspunktet, målt til å være 0,7 m, dvs. til kote 287,5.

JKAS mener at en mindre regulering enn det omsøkte vil gjøre det vanskeligere å styre produksjonen av kraft i Jøssang kraftverk til de periodene hvor det er størst behov for kraften. Det vil også kunne gi større flomtap fra Dalavatn.

JKAS påpeker dessuten at Ragnar Oftedal selv deltok på hovedtilsynet i 1996 som en av representantene for daværende dameier og regulant Scana Staal (se NVE 20150357-14 bilag 4). I rapporten fra tilsynet, som er skrevet av Norconsult, gjengis både at reguleringshøyden i dammen var ca. 1,5 m, og at kotehøydene for HRV og LRV var 289,05 og 287,90. JKAS (NVE 201500357-53) stiller spørsmål om hvorfor Oftedal ikke reagerte på disse høydene hvis han da mente at reguleringen ikke var mer enn 30 cm.

NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget

Mange av høringspartene mener, eller er usikre på om, den omsøkte endringen av manøvreringsreglementet representerer en faktisk endring i reguleringsmulighetene og reguleringspraksis. I tilfelle det representerer en faktisk endring i reguleringen så kreves at tiltaket må konsekvensutredes.

NVE mener det er noe uklart om omsøkte endring representerer en faktisk endring i forhold til reguleringsmuligheten i den gamle dammen som eksisterte fram til 2009. Men som det vil framgå i kapitlet «NVEs vurdering av omsøkte endring i manøvreringsreglementet» senere i denne innstillingen, mener NVE at den mulige endringen av reguleringspraksisen uansett er så liten at konsekvensene for naturmiljø og samfunn er svært begrenset.

I vannforvaltningsplanen for Rogaland for planperioden 2016-2021 (<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kjempeloft-for-bedre-vannmiljo/id2506703/>), som ble godkjent av Klima- og miljødepartementet 04.07.2016, er det ikke foreslått tiltak i noen av vannforekomstene i Jørpelandsvassdraget. Ifølge Vannnett er påvirkningstypene i vassdraget sur nedbør og vassdragsregulering. Vannforekomstene i Dalavatn

og ned til fjorden er karakterisert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF). Det økologiske potensialet i Dalavatn er oppgitt til moderat, mens det i Jørpelsandsåna er oppgitt til godt.

Kunnskapsgrunnlaget i saken er basert på søknaden, høringsuttalelsene, JKAS sine kommentarer til høringsuttalelsene, søk i offentlige databaser, og NVEs kunnskap og erfaring. Det vises her også til søknaden om Dalen 2 kraftverk (NVE 201307775), med tilhørende konsekvensutredning, høringsrunde og befaring, samt sak om godkjenning av plan og oppfølging av ny dam i Dalavatn (NVE 200700707), sistnevnte med diverse befaringer.

Ivaretagelse av naturmangfoldet er et viktig tilleggshensyn ved behandlingen av konsesjonssaker og vilkårsrevisjoner etter vassdragsreguleringsloven. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer i saksbehandlingen. I forhold til naturmangfoldloven § 8 skal kravet til kunnskapsgrunnlaget stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

NVE mener foreliggende kunnskap er tilstrekkelig til å ta stilling til saken. Etter NVEs oppfatning oppfylder kunnskapsgrunnlaget i denne saken de krav naturmangfoldloven § 8 stiller sett i forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

NVEs vurdering av omsøkte endring

JKAS mener omsøkte endring av manøvreringsreglementet ikke representerer en endring av faktisk regulering i forhold til den gamle dammen som ble revet i 2009. Ragnar Oftedal, Strand kommune og flere andre høringsparter er uenig i dette, og mener endringen medfører en økning av reguleringen med 0,5 m ved senkning, slik at reguleringshøyden øker fra 0,3 m til 0,8 m.

Oftedal har, med henvisning til gjeldende konsesjoner for vassdraget, hevdet at reguleringen lovlig bare kunne foretas ned til kote 287,9. Når overløpet i 2007 ble innmålt til kote 288,2 ga dette en regulering på 0,3 m, noe som ifølge Oftedal stemte med det som var praktisk mulig i den gamle dammen. Til det at konsesjonene faktisk fastsetter en regulering på 1,47 m, anfører Oftedal at 1,17 m representerer en planlagt oppdemming som aldri ble gjennomført.

NVE er ikke enig med Oftedal på dette punkt, og mener at reguleringen i Dalavatn aldri har vært realitetsbehandlet av konsesjonsmyndigheten da man har henvist til tidligere eksisterende regulering. Det vises her til NVEs redegjørelse i brev til OED av 16.06.2016 (NVE 201500357-23). NVE vil videre påpeke at kotehøyden i konsesjonene fra 1981, 2006 og 2010 er oppgitt etter lokalt høydesystem. Kotehøyden for overløpet på den gamle dammen i Dalavatn, som ble innmålt i 2007, var derimot innmålt etter NN 1954. Samtidig er det ikke lagt fram noen dokumenter som med særlig grad av sikkerhet klargjør forholdet mellom høydesystemene i Dalavatn. Så lenge forholdet mellom disse høydesystemene ikke er klarlagt er det vanskelig å vite hvor langt under nivået for overløpet, både på den gamle og nye dammen, som vannstanden «lovlig» kunne senkes.

Ragnar Oftedal hevder (NVE 201500357-15) at lukene i den gamle dammen maksimalt kunne legges ned 0,8 m under overløpet, men at wirene som senket lukene kun tillot senkning ned til 0,5 m under overløpet. Fra disse 0,5 m måtte trekkes 0,2 m pga. oppstuvning av vann i lukeåpningen. Dermed blir regulering ifølge Oftedal ikke mer enn 0,3 m. Som støtte framlegger Oftedal skisser av tverrsnitt over dam og luker som illustrerer hans poeng.

JKAS (NVE 201500357-34 og 53) mener at lukene kunne senkes minst 0,8 m. Som støtte viser de bl.a. til resultat av målinger på den gamle dammen, som viser at lukene i hvertfall kunne senkes 0,7 m under overløpet (NVE 201500357-14 bilag 1, 2 og 3). I tillegg framlegger de fotografier av den gamle dammen, der en del oppmålte avstander kan brukes til sammenligning. Dette støtter etter deres syn at omsøkte regulering ikke medfører noen endring i forhold til tidligere faktiske reguleringsmulighet.

NVE mener dokumentasjonen fra JKAS viser at reguleringsmuligheten i den gamle dammen må ha vært større enn det som er hevdet av Oftedal, og muligens så stor som omsøkt. Til Oftedals anførsel om lukesenkning og oppstuvning av vann over lukene vil NVE påpeke at lukesenkningen i seg selv indikerer hvor stor senkning av vannstanden som damkonstruksjonen gjorde mulig. Vannstanden vil senkes ned mot nivået til nedsenket luke så lenge tilsiget er mindre enn summen av avløp og fordampning. Av denne grunn finner NVE det vanskelig å følge Oftedals resonnement på dette punkt.

Vannivået i Dalavatn ble den 31.05.2018 senket til kote 287,40, og Oftedal (NVE 201500357-56) anfører at vannivået aldri har vært senket så lavt. Som støtte legger Oftedal fram fotografi som viser stein i magasinet som han anfører aldri tidligere har vært synlig over vannflaten.

NVE vil påpeke at mange magasiner svært sjelden senkes helt ned til LRV. Dette skyldes dels at det kan være vanskelig rent fysisk å få det til, og dels at man som oftest ønsker å ha litt vann tilbake for å slippe å stoppe produksjonen i nedenforliggende kraftverk i tilfelle tilsiget samtidig synker under minste slukeevne i kraftverket. Når slik senkning en sjelden gang allikevel skjer, så vil det lett oppfattes som noe som ikke har vært observert tidligere. JKAS har for øvrig opplyst (NVE 201500357-59) at vannstanden var senket ned til kote 287,41 en gang i 2011.

JKAS har lagt fram video av Dalavatn tatt fra drone under senkningen av vannstanden til kote 287,4 (omsøkte LRV) den 31.05.2018. Videoen viser etter NVEs oppfatning at områdene som tørregges mellom HRV og LRV er svært beskjedne. NVE vurderer ut fra videoen, vår kunnskap om Dalavatn og vassdraget for øvrig, og vår generelle kunnskap om naturmiljø tilknyttet vassdrag, at omsøkte senkning i liten (om i det hele tatt noen) grad vil medføre endringer for naturmiljøet ved Dalavatn.

NVE vil videre påpeke at i alle konsesjonsdokumenter, innstillinger, vassdragsrapporter og tilsynsrapporter, som sier noe om reguleringshøyden i Dalavatn, og som NVE har vurdert i sakens anledning, opereres det med vesentlig større reguleringshøyder enn de 0,3 m som Oftedal mener er riktig. Det opereres heller ikke med reguleringshøyder som er så små som det omsøkte.

NVE legger til grunn at den omsøkte reguleringen ikke vil redusere muligheten til å slippe pålagte minstevannføring på 0,7 m³/s fra Dalavatn. JKAS har opplyst at da vannstanden i Dalavatn ble senket ned til LRV den 31.05.2018, så sank ikke vannføringen ut av vannet på noe tidspunkt lavere enn 0,8 m³/s (se NVE 201500357-59). NVE legger også til grunn opplysningene fra JKAS (NVE 201500357-34) om at det ikke er behov for å endre den private terskelen i Jørpelandsåna, som ligger 170 m nedstrøms dammen. Dette har JKAS tidligere ønsket (se f.eks. NVE 201500357-8 og 9), men NVE oppfatter det slik at de ikke lenger trenger det. Det skal heller ikke være nødvendig å gjøre andre modifikasjoner av elveløpet.

NVE mener i tillegg at det er viktig med en viss reguleringsmulighet i inntaksmagasinet Dalavatn av hensyn til driften og fleksibiliteten til Jøssang kraftverk. Med et anslått magasinivolum på ca. 2 mill. m³ ved omsøkte regulering, og største slukeevne i kraftverket på 13 m³/s, vil fullt magasin kunne tømmes på under 2 døgn. Dette gjelder hvis tilsiget tilsvarer pålagt slipp av minstevannføring på 0,7 m³/s. Hvis tilsiget er lavere vil tømmingen kunne gå enda raskere.

NVE legger også vekt på at Jøssang kraftverk har en årlig produksjon på 92 GWh regulert kraft, og en installert effekt på 34 MW. Ifølge JKAS (NVE 201500357-62) spiller kraftverket ingen sentral rolle for forsyningssikkerheten, men ved anstrengt nettsituasjon kan det bety noe regionalt.

Oppsummering av NVEs vurdering

Jørpeland Kraft AS har søkt om endring av manøvreringsreglementet for reguleringen av Dalavatn i Jørpelandsvassdraget i Strand kommune. Formålet er å bringe reglementet mer i tråd med den faktisk

mulige reguleringen. NVE mener at endringen av manøvreringsreglementet ikke, eller i liten grad, representerer noen endring i forhold til tidligere mulige regulering av Dalavatn. Dermed vil endringen ikke ha noen vesentlig betydning for fisk, biologisk mangfold, landskap, friluftsliv eller andre allmenne interesser, og heller ingen vesentlig betydning for private interesser. Endringen vil ikke gå ut over muligheten til å slippe tidligere pålagte minstevannføring i Jørpelandsåna. NVE mener også at omsøkte regulering er nødvendig av hensyn til driften av Jøssang kraftverk.

NVEs anbefaling

NVE anbefaler at reguleringsgrensene for Dalavatn endres i tråd med JKAS sin søknad. NVE anbefaler samtidig at reguleringsgrensene for de andre magasinene i Jørpelandsvassdraget oppdateres med innmålinger etter NN 1954. Dette er i tråd med JKAS sine ønsker (NVE 201500357-62), og NVEs tidligere innstilling (NVE 200801974-40).

NVEs merknader til nytt manøvreringsreglement

Post 1.

NVE anbefaler at kotehøydene for Dalavatn endres til kote 288,20 for HRV og kote 287,40 for LRV. Kotehøyden for HRV er hentet fra innmålingene av overløpet etter NN 1954. Dette er i tråd med søknaden fra JKAS.

NVE anbefaler videre å endre kotehøydene for de andre reguleringsmagasinene i Jørpelandsvassdraget i tråd med innmålinger etter NN 1954. Kotehøydene er basert på søknad fra JKAS av 11.10.2010 (NVE 200801974-39).

Post 2.

Teksten anbefales endret slik at Jørpeland II kraftstasjon erstattes med det nye navnet til kraftstasjonen, som er Dalen 1 kraftstasjon. Vi foreslår også at «Fylkesmannens miljøvernnavdeling» endres til «Fylkesmannen» når det gjelder adgangen til å kreve annen fordeling av vannslippingen av hensyn til fisk eller fiske.

Post 4.

Ordlyden i postens første ledd foreslås oppdatert i tråd med moderne standardbestemmelse i manøvreringsreglementer. Dette innebærer at hjemmelen til å endre reglementet for å unngå skade ikke knyttes spesifikt til Kongen.

Andre merknader

Grunneier Ragnar Oftedal har anført at omsøkte endring av manøvreringsreglementet ikke er dekket av tidligere avtaler mellom regulanten og grunneier.

NVE vil påpeke at dette er et privatrettslig forhold som må avklares mellom partene.

Videre saksbehandling

Saken oversendes med dette til Olje- og energidepartementet for videre behandling. Sakens dokumenter er tilgjengeliggjort i Sedok.

Med hilsen

Anne Britt Leifseth
fungerende vassdrags- og energidirektør

Rune Flatby
direktør

Vedlegg: Forslag til nytt manøvreringsreglement

Kopi: Jørpeland Kraft AS, Postboks 8124, 4069 Stavanger